

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmana • Ombudsperson Institution

RAPORT ME REKOMANDIME

A.nr. 55/ 2016
Emin Behrami

lidhur me zvarritjen e procedurës në Gjykatën e Apelit në lëndën AC.nr. 3488/2015

**Për: Z. Hasan Shala, Kryetar
Gjykata e Apelit**

Prishtinë, më 29 maj 2018

Qëllimi i raportit

1. Qëllimi i këtij raporti është që t'i tërhiqet vëmendja Gjykatës së Apelit në Prishtinë, lidhur me nevojën e ndërmarrjes së veprimeve përkatëse për shqyrtimin dhe vendosjen për lëndën AC.nr. 3488/2015.
2. Ky raport bazohet në ankesën individuale të z. Emin Behrami dhe mbështetet në faktet dhe provat e ankuesit, si dhe në shkresat e lëndës, të cilat i posedon Institucioni i Avokatit të Popullit (IAP), lidhur me zvarritjen e procedurës gjyqësore, për të vendosur në lëndën AC.nr. 3488/2015, në çështjen juridike për vërtetimin e të drejtës së pronësisë, ankuesi në këtë çështje është i padituri.
3. Rasti i ankuesit ka filluar të procedohet në gjykata që nga viti 1992 dhe deri më sot. Pra, ankuesi, për 26 vite, është në pritje të vendimit, lënda e të cilit ende nuk është vendosur përfundimisht me vendim meritor. Për këtë rast, që nga viti 1992 deri me sot, në ish Gjykatën Komunale në Vushtri, ish Gjykatën e Qarkut në Mitrovicë, Gjykatën Themelore në Mitrovicë dhe në Gjykatën Supreme të Kosovës, janë zhvilluar afërsisht 82 seanca gjyqësore (53 para vitit 1999 dhe 29 pas vitit 1999 deri më sot). Disa herë rasti është kthyer nga ish Gjykata e Qarkut në rigjykim, dy herë ka qenë në revizion, njëherë para vitit 1999, në Gjykatën Supreme të Serbisë në Beograd dhe herën tjetër në Gjykatën Supreme të Kosovës në Prishtinë. Momentalisht lënda gjendet në Gjykatën e Apelit në Prishtinë dhe raporti në fjalë e vë në fokus kohën prej kur është riaktivizuar lënda në Gjykatën Themelore në Mitrovicë-Dega në Vushtri (atëherë Gjykata Komunale në Vushtri).

Baza ligjore

4. Sipas nenit 135, para. 3 të Kushtetutës: *“Avokati i Popullit ka te drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa, nëse vëren shkëlqje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga ana e organeve të administratës publike dhe organeve tjera shtetërore”*.
5. Po ashtu, Ligji Nr. 05/L-019 për Avokatin e Popullit, neni 16 paragrafi 8, përcakton se: *“Avokati i Popullit mund të jep rekomandime të përgjithshme për funksionimin e sistemit gjyqësor. Avokati i Popullit nuk do të ndërhyjë në rastet dhe në procedura tjera ligjore që janë duke u zhvilluar para gjykatave, përveç rastit kur ka zvarritje të procedurave”*.

Përmbledhja e fakteve

Faktet, dëshmitë dhe informatat me të cilat posedon Institucioni i Avokatit të Popullit (IAP), mund të përmbliidhen si në vijim:

6. Riaktivizimi dhe shqyrtimi i lëndës në fjalë ka filluar në vitin 2011 në Gjykatën Komunale në Vushtri (tani Gjykata Themelore në Mitrovicë-Dega në Vushtri) dhe janë mbajtur 8 seanca gjyqësore. Më 5 qershor 2014, ankuesi ka kërkuar nga gjykata përjashtimin e gjyqtarit të çështjes. Kërkesë e cila është aprovuar nga ish kryetarja e Gjykatës Themelore në Mitrovicë, por për shkak të numrit të vogël të gjyqtarëve në këtë gjykatë, më 27 nëntor 2014, lënda me aktvendim është bartur në Gjykatën Themelore në Mitrovicë, Dega në Skenderaj për procedim të mëtutjeshëm.

7. Më 17 qershor 2015, Gjykata Themelore në Mitrovicë, dega në Skenderaj, lidhur me çështjen e ankuesit, pas 2 seancave gjyqësore, ka nxjerrë Aktgjykimin C.nr. 18/11, me të cilin është aprovuar kërkesëpadia e paditëseve.
8. Kundër Aktgjykimit C.nr. 18/11 të datës 17 qershor 2015, të Gjykatës Themelore në Mitrovicë dega në Skenderaj, ankuesi më 17 gusht 2015, ushtron ankesë në Gjykatën e Apelit në Prishtinë, dhe lënda evidentohet në numrin AC.nr. 3488/ 2015.
9. Më 30 nëntor 2015, z. Behrami i drejtohet Gjykatës së Apelit, me parashtrësën për shpejtimin e procedurës për lëndën AC. nr. 3488/ 2015.
10. Më 13 janar 2016, ankuesi ka parashtruar ankesë në IAP lidhur me zvarritje të procedurës në Gjykatën e Apelit dhe IAP.
11. Më 21 mars, 15 prill dhe 26 korrik 2016, z. Behrami përsëri i është drejtuar Gjykatës së Apelit, me parashtrësas për shpejtimin e procedurës për lëndën AC. nr. 3488/ 2015.
12. Më 26 korrik 2016, z. Behrami, i është drejtuar Këshillit Gjyqësor të Kosovës lidhur me lëndën AC.nr. 3488/ 2015.
13. Më 11 mars 2016, Avokati i Popullit iu drejtua me shkresë Gjykatës së Apelit, në të cilën kërkoi informata për veprimet e ndërmarra ose ato që planifikonte të ndërmerre, që rasti i ankuesit të shqyrtohej brenda afatit të arsyeshëm bazuar në ligj.
14. Më 16 mars 2016, Avokati i Popullit pranoi përgjigje nga Gjykata e Apelit, me të cilën u njoftua se lënda e z. Behrami është ndarë në punë për vendosje sipas planit të kësaj gjykate.
15. Më 20 mars 2017, pasi zvarritja e procedurës gjyqësore po vazhdonte, Avokati i Popullit iu drejtua me letër përsëritëse kryetarit të Gjykatës së Apelit, përmes së cilës ka kërkuar të informohet për veprimet që janë ndërmarrë në ndërkohë për shqyrtimin e lëndës së ankuesit, mirëpo deri në momentin e publikimit të këtij raporti, nuk ka pranuar ndonjë përgjigje.
16. Më 18 gusht dhe 13 shtator 2017, ankuesi ka njoftuar se procedura gjyqësore është në vazhdim, mirëpo nga Gjykata e Apelit, ende nuk është ndërmarr asgjë lidhur me rastin e tij.
17. Më 23 janar 2018, ankuesi përsëri ka njoftuar se procedura gjyqësore në Gjykatën e Apelit nuk ka përfunduar dhe ende nga gjykata nuk është ndërmarr asgjë lidhur me rastin e tij.

Instrumentet ligjore të zbatueshme në Republikën e Kosovës

18. Kushtetuta e Republikës së Kosovës, në nenin 21, përcakton se: *“Republika e Kosovës mbrohet dhe garanton të drejtat e njeriut dhe liritë themelore [...]”*.
19. E drejta për gjykim të drejtë dhe të paanshëm, përcaktohet me nenin 31.1. të Kushtetutës: *“Çdo kujt i garantohet mbrojtje e barabartë e të drejtave në procedurë para gjykatave, organeve të tjera shtetërore dhe bartësve të kompetencave publike.”*
20. Po ashtu, mbrojtja gjyqësore e të drejtave, e përcaktuar me nenin 54 të Kushtetutës,

parasheh se:

“Çdo kush gëzon të drejtën e mbrojtjes gjyqësore në rast të shkeljes ose mohimit të ndonjë të drejte të garantuar me Kushtetutë ose më ligj, si dhe të drejtën në mjete efektive ligjore nëse konstatohet se një e drejtë e tillë është shkelur”.

21. Konventa Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut (KEDNJ), sipas Kushtetutës së Republikës së Kosovës është dokument ligjor i drejtpërdrejtë i zbatueshëm në Republikën e Kosovës dhe ka prioritet në rast konflikti, ndaj dispozitave e ligjeve dhe akteve të tjera të institucioneve publike.¹ Ndërsa, paragrafi 1 i nenit 6 të KEDNJ-së, garanton që:

“Në përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve civile, çdo njëri ka të drejtë për një proces të drejtë dhe të hapur brenda një afati të arsyeshëm kohor”.

22. Ligji për Gjykatat nr. 03/L-199, në nenin 7 paragrafi 2, përcakton se:

“Çdo person ka qasje të barabartë në gjykata dhe askujt nuk i mohohet e drejta në gjykim të drejtë, në përputhje me procedurën e rregullt ligjore ose të drejtë në mbrojtje të barabartë me ligj. Çdo person fizik apo juridik ka të drejtë në gjykim të drejtë dhe brenda afatit të arsyeshëm kohor”.

23. Ndërsa neni 7, paragrafi 5, Ligjit për Gjykatat, përcakton se:

“Të gjitha gjykatat duhet të funksionojnë në mënyrë të shpejtë dhe efikase për të siguruar zgjidhjen e shpejtë të lëndëve”.

Analiza ligjore

24. Avokati i Popullit tërheqë vëmendjen tek praktika e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ), në lidhje me nenin 53 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës, sipas të cilit të drejtat e njeriut dhe liritë themelore të garantuara me këtë Kushtetutë, interpretohen në harmoni me vendimet gjyqësore të GJEDNJ-së.
25. Në raste të shumta, GJEDNJ ka theksuar se e drejta e palës që çështja e tij të vendoset në afat të arsyeshëm kohor, paraqet element qenësor të së drejtës për gjykim të drejtë dhe të paanshëm.
26. Avokati i Popullit përkujton që, praktika e GJEDNJ ka vërtetuar se zgjatja e procedurës normalisht llogaritet nga koha e inicimit të procedurave gjyqësore (shih, *në mes tjerash*, aktgjykimin *Moldovan dhe të tjerët kundër Rumanisë*, më 12 korrik 2005 dhe aktgjykimin, *Sienkiewicz kundër Polonisë*, më 30 shtator 2003) deri në kohën kur çështja ka përfunduar dhe/ose aktgjykimi është ekzekutuar (shih, aktgjykimin *Poitier kundër Francës*, më 8 nëntor 2005).
27. Avokati i Popullit vëren se GJEDNJ ka theksuar se një prej faktorëve që duhet të merret në konsideratë është sjellja e autoriteteve kompetente gjyqësore dhe administrative dhe se është përgjegjësi e gjykatës që ta organizojë punën e saj në atë mënyrë që individët të informohen për përparimin dhe rezultatet mbi çështjet e tyre, brenda një kohë të arsyeshme (shih Aktgjykimin *Zimmerman dhe Steiner kundër Zvicrës*, 13 korrik 1983).

¹ Kushtetuta e Republikës së Kosovës, neni 22

28. Sipas praktikës së GJEDNJ-së (shih *Poiss v. Austria*, § 50; *Bock v. Germany*, §35), llogaritja e kohës për trajtim të një rasti gjyqësor fillon nga momenti i paraqitjes së padisë pranë gjykatës kompetente, e që në rastin konkret fillon të llogaritet që nga viti 2011, ka paraqitur kërkesë për riaktivizimin e lëndës. Deri në ditën e publikimit të këtij raporti, nuk është marrë ndonjë vendim përfundimtar lidhur me çështjen e ankuesit.
29. Njëkohësisht, mungesa e mjeteve efektive në shkeljen e të së drejtës për proces të rregullt brenda një kohe të arsyeshme, siç është e garantuar me nenin 6 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, përbën shkelje të nenit 13 të Konventës, i cili thotë:
- “Çdo person, të cilit i kanë shkelur të drejtat dhe liritë e njohura me këtë Konventë, ka të drejtë të paraqesë një ankim efektiv përpara një instance kombëtare, edhe kur kjo shkelje ka qenë kryer nga persona që veprojnë brenda ushtrimit të funksioneve të tyre zyrtare.”*
30. Sa i përket zbatueshmërisë së nenit 13, Avokati i Popullit përkujton se GJEDNJ disa herë e ka theksuar se vonesat e mëdha në administrimin e drejtësisë, në rastet kur palët në procedurë nuk kanë mjete efektive për ankim në rastet e zvarritjes së procedurave gjyqësore, përbëjnë kërcënim për sundimin e ligjit brenda rendit ligjor vendor (shih Aktgjykimin në rastin *Bottazi kundër Italisë*, më 28 korrik 1999, dhe Aktgjykimin në rastin *Di Mauro kundër Italisë*, më 28 korrik 1999).
31. Neni 13 i KEDNJ pasqyron në mënyrë të drejtpërdrejtë obligimin e shtetit që fillimisht të mbrojtë të drejtat e njeriut përmes sistemit të tij ligjor, duke vendosur me këtë rast një garanci shtesë, për një individ, që e bënë të mundur që ai/ajo, të gëzon të drejtat në mënyrë efektive. Nëse shikohet nga kjo perspektivë, e drejta e një individi për proces të rregullt brenda një kohe të arsyeshme do të jetë më pak efikase, nëse nuk ekziston mundësia që së pari ta parashtrijë këtë ankesë pranë një autoriteti vendor. Kërkesat e nenit 13 mbështesin kërkesat e nenit 6 (shih, aktgjykimi *Kudla kundër Polonisë*). Kështu, neni 13 garanton një mjet ankimi efektiv, pranë një autoriteti vendor, për një shkelje të pohuar të kërkesave të nenit 6, për ta shqyrtuar një rast gjyqësor brenda një kohe të arsyeshme. Pasi që rasti në fjalë ka të bëjë me ankesën lidhur me kohëzgjatjen e procedurës, neni 13 i Konventës është i zbatueshëm.
32. Lidhur me kërkesat e nenit 13, Avokati i Popullit përkujton se efekti i këtij neni është ekzistenca e një mjeti ligjor vendor që merret me substancën e "një ankese të kontestueshme" sipas Konventës dhe të lejojë lehtësimin përkatës (shih, p.sh. aktgjykimi në rastin *Kaya kundër Turqisë*, më 19 shkurt 1998). Çfarëdo mjeti i tillë duhet të jetë efektiv si në praktikë ashtu edhe në ligj (shih, p.sh. aktgjykimi në rastin *Ilhan kundër Turqisë*, më 27 qershor 2000).
33. Lidhur me ankesën për zvarritje të procedurës, Avokati i Popullit përkujton se “mjetet efektive” në kuptim të nenit 13 do të duhej të ishin në gjendje ta parandalojnë shkeljen e pohuar apo vazhdimin e saj, ose të ofrojnë përmirësimin adekuat për çfarëdo shkelje që tashmë kishte ndodhur (shih, Aktgjykimi i lartpërmendur *Kudla*).
34. Avokati i Popullit vëren se, në sistemin tonë të brendshëm nuk ekziston një mekanizëm ligjor përmes të cilit ankuesi do të kishte mundur të ankohet për zvarritje të procedurës për të arritur çfarëdo lehtësimi në formë të parandalimit apo kompensimit.

Konstatimet e Avokatit të Populli

35. Avokati i Popullit rikujton se, sipas praktikës gjyqësore të GJEDNJ kohëzgjatja e procedurës llogaritet nga dita e paraqitjes së padisë, ndërsa në rastin konkret, që nga riaktivizimi i lëndës në vitin 2011, dhe konstaton se zvarritja e tillë pa vendim përfundimtar shkelë:

Të drejtën për gjykim të drejtë, proces të rregullt, brenda një afati të arsyeshëm kohor të përcaktuar dhe të mbrojtur me nenin 31 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës dhe nenin 6 të KEDNJ.

Të drejtën për mjete efektive juridike të mbrojtura me nenin 32 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës dhe nenin 13 të KEDNJ.

Të drejtën për mbrojtje gjyqësore të drejtave të përcaktuara në nenin 54 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës.

Duke u bazuar nga të cekurat më lartë, Avokati i Popullit, në pajtim me nenin 135, paragrafi 3 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës, “[...] ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa, nëse vëren shkelje të drejtave dhe lirive të njeriut nga ana e organeve të administratës publike dhe organeve të tjera shtetërore”, dhe nenin 16, paragrafi 8 të Ligjit për Avokatin e Popullit, sipas të cilit “Avokati i Popullit mund të jap rekomandime të përgjithshme për funksionimin e sistemit gjyqësorë. Avokati i Popullit nuk do të ndërhyjë në rastet dhe procedurat tjera ligjore që janë duke u zhvilluar para gjykatave, përveç rastit kur ka zvarritje të procedurës”, bazuar në analizën ligjore të mësipërme, në cilësinë e rekomanduesit, duke iu referuar argumenteve të lartpërmendura, me qëllim të përmirësimit të punës në sistemin gjyqësor të Kosovës:

REKOMANDON

Gjykatën e Apelit

- ***Që pa vonesa të mëtutjeshme ti ndërmerr të gjitha veprimet përkatëse ligjore për shqyrtimin dhe vendosjen për lëndën AC.nr. 3488/ 2015.***

Në pajtim me nenin 132, paragrafi 3 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës (“Çdo organ, institucion ose autoritet tjetër, që ushtron pushtet legjitim në Republikën e Kosovës, është i detyruar t’u përgjigjet kërkesave të Avokatit të Popullit dhe t’i paraqesë atij/asaj të gjitha dokumentet dhe informacionet e kërkuara në pajtim me ligj”) dhe nenin 28 të Ligjit Nr. 05/L-019 për Avokatin e Popullit (“Autoritetet, të cilave Avokati i Popullit u ka drejtuar rekomandim, kërkesë ose propozim për ndërmarrjen e veprimeve konkrete, ... duhet të përgjigjen brenda afatit tridhjetë (30) ditor. Përgjigjja duhet të përmbajë arsyet me shkrim për veprimet e ndërmarra lidhur me çështjen në fjalë”), mirësisht Ju lutemi të na informoni për veprimet që do të ndërmerrni lidhur me këtë çështje.

Me nderime,

Hilmi Jashari

Avokat i Popullit